

REMISSYTTRANDE

Datum: 2015-06-23

Dnr: MIUN 2015/837

Regeringskansliet
Miljö- och energidepartementet
103 33 Stockholm

Remiss av underlag till kontrollstation 2015 för anpassning till ett förändrat klimat
Ert dnr M2015/1162/K1

Mittuniversitetet har beretts tillfälle att inkomma med yttrande över rubricerad remiss.

Sammanfattningsvis anser Mittuniversitetet att utredningen ger en omfattande och täckande beskrivning av arbetet med klimatanpassningen som skett sedan Klimat och sårbarhetsutredningen 2007 och att de bedömningar som gjorts om återstående behov av åtgärder inklusive en nationell färdplan för anpassningsåtgärder på kort och lång sikt är väl motiverade och relevanta. Mänskligheten står inför hotet av mycket omfattande klimatförändringar de närmaste 100 åren. Utredningen konstaterar, med stöd av bl.a. IPCC:s klimatrappporter, att de prognosticerade klimatförändringarna till stor del är orsakade av mänskliga aktiviteter och att åtgärder för att minska t. ex utsläpp av växthusgaser, främst från fossilbränsleanvändning, är nödvändiga men inte tillräckliga för att förhindra effekter av framtida antropogena (mänskligt orsakade) klimatförändringar.

Det är riktigt som framhålls i utredningen att det är viktigt att skilja på åtgärder mot ett förändrat klimat och klimatanpassningsåtgärder samt att nå ut med information om dessa till beslutsfattare och samhällsaktörer på olika nivåer. Här kan universitet och högskolor hjälpa till och spela en viktig roll för kunskaps och kompetensutvecklingen på området genom kurser, undervisningsprogram, forskning och samverkan med det övriga samhället.

Mittuniversitetet

MID SWEDEN UNIVERSITY

Klimatanpassningsbehovet ser olika ut i olika delar av landet och den kompetens kring regionala förhållanden som finns vid landets högre lärosäten bör kunna på ett tydligare sätt tas tillvara i klimatanpassningsarbetet.

Utredningen skulle på ett tydligare sätt kunna koppla de föreslagna åtgärderna till en mer samlad strategi för hållbar utveckling som bygger på tankar kring stark hållbarhet, dvs. en samhällsutveckling som sker inom ekologiska ramar. Ekosystemen som hotas av klimatförändringar och annan, mer direkt antropogen påverkan, måste skyddas på ett sätt som inte enbart kan motiveras i monetära termer helt enkelt därför att vi idag inte har en bra metod för att fullt ut värdera alla de ekosystemtjänster som det mänskliga samhället är beroende av för sin överlevnad på kort och lång sikt. Bevarande av biologisk mångfald, bibehållande av ekosystems integritet och funktionalitet samt bevarande av viktiga naturvärden är exempel på centrala faktorer som är svåra att tillskriva ett monetärt värde som rätt speglar det långsiktiga värdet.

Utredningen konstaterar att arbetet med anpassningsåtgärder idag är starkt sektoriserat medan nyckeln till en framgångsrik anpassning ligger i ett sektorsövergripande arbetssätt. Ett bra exempel är införandet av en integrerad vattenförvaltning som utöver implementeringen av EU:s vattendirektiv som föreskriver sektorsövergripande arbete inom avrinningsområden, även tar med klimatperspektivet och klimatanpassning i vattenförvaltningen (avsnitt 9.1.1. i utredningen). Den bärande tanken i vattendirektivet är att det skall vara avrinningsområden, dvs. naturens gränser och funktion, inte administrativa gränser och funktion som skall vara avgörande för hur förvaltningsarbetet organiseras. Här finns en tydlig koppling till stark hållbarhet men samhället tycks ha svårt att inte väja för de problem som måste undanröjas för att ett sådant sektorsövergripande arbete skall vara möjligt och effektivt. Här finns många problem att lösa och utredningen konstaterar rent generellt att det behövs en anpassning av lagar och regelverk, tydliggörande av roller och ansvar samt kartläggning av hur kostnader skall fördelas mellan aktörer samt säkerställande av att resurser finns tillgängliga för prioriterade åtgärder.

Universitet och högskolor kan här spela en viktig roll för att tillgängliggöra kunskap och bidra till kompetens och kunskapsutvecklingen på området. *Mittuniversitetets viktigaste synpunkt på utredningen är att Sverige i arbete för att nå klimatmålen behöver koppla klimatåtgärder till en samlad strategi för hållbar utveckling som bygger på tankar kring stark hållbarhet, dvs. en samhällsutveckling som sker inom ekologiska ramar.*

Mittuniversitetet

MID SWEDEN UNIVERSITY

Nedan följer specifika kommentarer till de olika avsnitten i utredningen:

Kap. 1. Inga specifika kommentarer.

Kap. 2. En översikt av sårbarheten för klimatförändringar i landets 21 län visar att i 11 av 21 län är kvaliteten på dricksvatten och grundvatten hotad (Fig. 2). Detta är ett mycket allvarligt hot som kräver starka åtgärder.

Kap. 3. Mittuniversitetet stödjer utredningens konstaterande att det krävs ett nationellt stöd för att harmonisera lagstiftning och regelverk för att säkerställa att lokalt och regionalt klimatarbete kan ske med ett tidsperspektiv som tar hänsyn till tidsdynamiken i klimatförändringarna och som kan undvika mållkonflikter. Många kommuner i Norrlands inland kämpar med en negativ demografisk utveckling och här finns en tydlig mållkonflikt genom behovet att kunna erbjuda attraktiva strandtomter för nyinflyttade trots de uppenbara risker för vattenmiljöerna som detta innebär utöver de rena samhällskostnaderna som uppstår vid t. ex översvämningar. Tydligare riktlinjer för tillämpningen av miljöbalken kan behövas vid handläggning av strandskyddsärenden. Det är i sammanhanget mycket bra att utredningen diskuterar behovet av förtydligande och ändringar i Miljöbalken bl. a för att säkerställa en vattenförvaltning som tar hänsyn till ett integrerat avrinningsområdesperspektiv (Förslag 3:10).

Texten i sista stycket sid. 22 behöver förtydligas. Effekter av klimatförändringar är också till stora delar effekter av mänsklig påverkan. Troligtvis avser utredningen att påpeka betydelsen av att man i miljöövervakningen "kan skilja direkt (eller annan) mänsklig påverkan från effekter av klimatförändringar".

Överst på sid 24 nämns att "En hållbar klimatanpassning kräver kontinuitet". Det är dock en genomgående svaghet i utredningen att den inte går närmare in på vad som menas med en hållbar klimatanpassning och vilka kriterier som skall gälla för en sådan. Uppenbarligen vill utredningen inte föreslå nationella styrmedel som kringgår det kommunala självstyret men nämner ändå detta som en möjlighet, dock med tillägget att det troligen inte är det mest verkningsfulla eller kostnadseffektiva medlet för att garantera kommunalt arbete med klimatanpassning. Här rör ändå utredningen vid en grundläggande hållbarhetskonflikt mellan kommunernas behov av en ekonomiskt hållbar utveckling som inte vilar på stark hållbarhet och en utveckling som även tillgodoser framtida generationers behov av t. ex rent vatten och en bra livsmiljö.

Mittuniversitetet

MID SWEDEN UNIVERSITY

Mittuniversitetet stöder förslag 3:21 och understryker vikten av att ta fram en plan för finansiering och vetenskaplig meritering för kunskapsmäklare.

Kap. 4. I kapitel 4.2 lyfts ett antal framtidsscenarioer fram. Boverket målar upp ett framtidsscenario där samhällets resurser läggs på planering på det man kallar för "långsiktig bärkraftig utveckling" där Sveriges universitets och högskoleorter är viktiga regionala tillväxtmotorer och noder för arbetsmarknad och infrastruktur. Stränder och tätortsnära natur har skyddats och utvecklats för rekreation och friluftsliv etc. (sid 49). Mittuniversitetet menar att det är viktigt att lyfta fram visionära och tydliga målbilder för hur vi vill se det framtida hållbara samhället som en väsentlig del av en hållbarhetsstrategi.

Kap. 5. Det är anmärkningsvärt att utredningen lyfter fram brist på resurser och brist på kunskap i flera olika bemärkelser som tydliga barriärer för klimatanpassning. Anmärkningsvärt såtillvida att man skulle förvänta sig att dessa barriärer snabbt skulle undanröjas i ett välutvecklat land som Sverige. Utredningen pekar på det faktum att det tyvärr saknas en långsiktig nationell strategi och handlingsplan med visioner och mål för ett svenskt klimatanpassningsarbete vilket kan leda till osäkerhet bland aktörer och att frågan inte får politisk tyngd och därmed inte prioriteras.

Kap. 6. Inga specifika kommentarer.

Kap. 7. Detta är ett centralt kapitel i utredningen som tydligare skulle kunna kopplas till en strategi för hållbar utveckling eftersom det finns mycket att vinna för samhället om den kopplingen görs tydligare då många av de frågor som rör klimatanpassningar är tydligt kopplade till hållbarhetskonflikter. Som nämnts ovan uppstår svårigheter för kommuner att med begränsade resurser axla sitt huvudansvar för klimatanpassningar grundat i den fysiska planeringen och planmonopolen om det inte finns en tydlig nationell strategi för detta samt medel i form av resurser och kompetens. Utredningen lyfter fram Sverige som ett exempel på nationell "icke-styrning" när det gäller en samlad klimatanpassningspolitik.

Kap. 8. Inga specifika kommentarer.

Kap. 9. Även detta är ett centralt kapitel i utredningen kopplat till vattenförvaltning och areella näringar där en koppling till strategisk hållbar utveckling vore önskvärt.

Mittuniversitetet

MID SWEDEN UNIVERSITY

Förslag 9:1, punkt 1 behöver förtydligas av skäl som angivits ovan (Kap. 3, sista stycket)

Kap. 10-11. Inga specifika kommentarer.

Kap. 12. Avsnittet lyfter fram betydelsen av samverkan mellan forskare och samhälle och Mittuniversitetet stöder förslag 12.1 om en plan för finansiering och vetenskaplig meritering för forskare som agerar kunskapsmäklare.

Kap. 13. I avsnitt 13.3.5 Lyfts ett antal lärosäten fram som har utbildning om klimatanpassning i sina kurser och program. Utredningen konstaterar att man inte haft tid att göra en heltäckande översikt. Mittuniversitetet vill därför meddela att vi har en internationell mastersutbildning (120 hp) i Ekoteknik och Hållbar utveckling som bl. a. innehåller en kurs om klimatförändringar, klimatanpassning och åtgärdsstrategier om 7,5 hp. Mittuniversitetet har även två kandidatprogram (Ekoteknik, Ekoentreprenör 180 hp) och ett Ekoingenjörsprogram (180 hp) som behandlar hållbarhetsfrågor ur perspektivet av stark hållbarhet, samt ett risk- och krishanteringsprogram (180 hp).

Kap. 14. De perspektiv som ges i detta sista kapitel hade behövts i utredningens inledning istället eftersom de ger näring åt strategiska tankar kring kopplingen mellan klimatanpassning och hållbar utveckling.

Föredragande och beslut

Beslut i ärendet har fattats av prorektor Mats Tinnsten efter föredragning av docent Anders Jonsson vid Avdelningen Ekoteknik och Hållbart Byggnade. Närvarande vid den slutliga handläggningen har sekreterare Lena Stenmark varit.

Mats Tinnsten
Prorektor